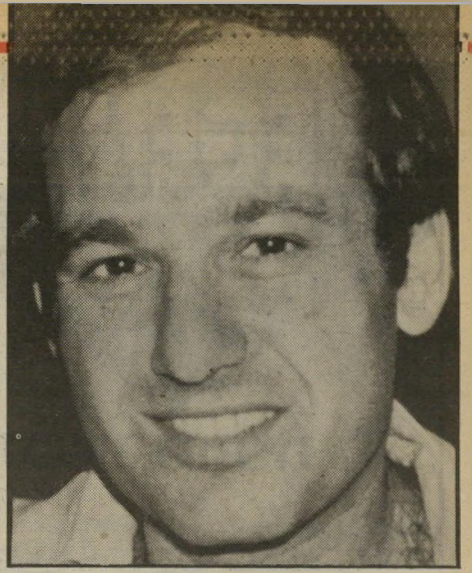
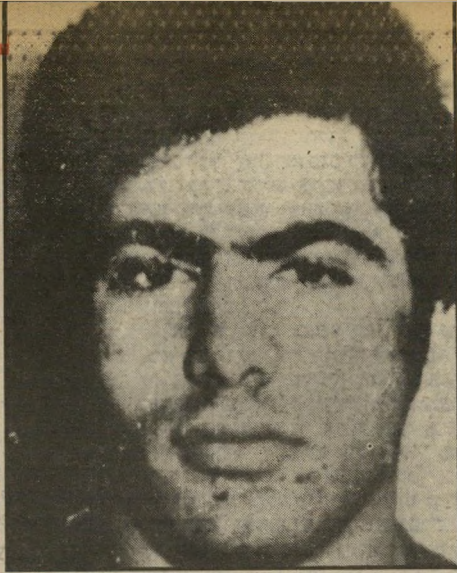

הנרצח והחשוד

ברצח היו הנציגים המובהקים ביותר של שני המחנות

אמיל וינונה

10 בסברואר 1983 צעדו אני שי שלום עכשיו לתוך מלכודת ירושלמית קלאסית, מבלי שהיו מודעים כלל לסכנות האורבות להם. במבואות כיכר ציון, לאורך רחוב בריהודה, הלאה ברחוב בצלאל הגובל בשתי השכונות הבניינסטיות ביותר של הבירה — זיכרון נחלאל — ארבו להם אלפי בני אדם, מלאי שינאה.

ירושלים העניקה לליכוד 60 אלף קולות בבחירות לכנסת ה-10. כל קול היה נטו לבגין. אין כאן ליברלים, ואי אפשר למצוא 20 ליכודניקים, היוצעים מה זה "לעם".

בניגוד למקובל לחשוב, חזק בגין במיוחד דווקא בשבועות שבהם גרים יהודים מוזרחים ותוקים, לאו דווקא עולי 1948. בקלפיות מסוימות בשכונת הבוכרים, בנחלת ציון ובזכרון משה, המיושבות ביהודים בוכאריים, כורדיים, פרסיים, מוגרבים ואורפליים, קיבל בגין 88 אחוז אפילו בימי בגין גרוניון. רוב מצביעי חרות בירושלים אדישים לחלוטין לתנועת התחיה, או לגוש-אמונים. הם רואים בימי המתנחל תופעה אשכנזית, ממש כמו שלום עכשיו.

כשקם הימין הקיצוני נגד מנחם בגין בימי קמפידיוויד הרחוקים, עמרו הירושלמים החרותניקים לימינו של ראש-המשלה, עד הסוף המר. עם זאת, אין איבה להוטל לימין, אבל יש שינאה אדירה לשלום עכשיו. רוב רובם של האלפים, שליוו במבטי שינאה, כאבי נים, בדחיפות וביריקות את התולוכה, שקדמה לרציחתו של אמיל ליד מישוד ראש-המשלה, ראו בצועדים אנשי-מעורר, סוכני שימעות פרס השנאה.

מי שמביר את ירושלים ירדע היטב, שיותר קל להסגין במסביבות שוק מחנה יהודה בעד משאזמתן עם אשה, מאשר לערוך שם אסיפה של המערך. הנוסחה הפשטנית פרס-שלום עכשיו-רשף, שהופצה עלי-ידי אנשים כמו צחי הנגבי, נקלטה שם בקלות (ראה הנוון).

הסעיף: עציבים

אימיל גרינצווייג ז"ל הותקף בימי פגעים אחדות, טרם הגיע לכיכר-הים שבה מצא את מותו. איש מרוחפיו וממקלליו לא ידע שהוא איש מחנה-השלום הראדיקלי, מארכסיסט נאור, שרצה לשאת ולתת עם אש"ף ולשוב לגבולות ה-4 ביוני 1967. הם ראו בו עוד אשכנזי — קיבוצניק — מערכניק — אינטלקטואל — אוהד-פרס, ממש מימון הקלאסי לדמות שאליה הם מפתחים שינאה כה עזה, אמיתית, "גיועית". בין מפגיני-הנגד

היו גם מתנחלים, אנשי גוש-אמונים, אשכנזים לכל דבר. הם מילאו תפקיד פעיל בהסתה נגד המפגינים, שדרשו את ראשו של אריאל שרון. אבל הם היו מיעות קטן.

מקהלת השינאה היתה ברובה על טהרת הליכוד, או — נכון יותר — הון הירושלמי המיוחד של החרותניק הקנאי, הלאומני, הנבלתי-סובלני, הרואה באלימות (נגד אייבים פוליטיים, נגד שופט שקיפה אותם בכדורגל, נגד יציעי בלומפילד השייכים למימאד ה"ארום" השנאו) דרך יעילה מאוד להשגת מטרות. יעילה, ולכן גם לגיטימית.

יונה אברשימי ענה על חלק מהדרישות של הסטריאוטיפים הזה, אבל בסירוש לא על כולן. אברשימי גדל במושבה הגרמנית, שכונה מעורבת שאיננה בשום פנים על טהרת תנועת-החרות.

השכונה הפכה בשנים האחרונות אופנתית מאוד, וגרים בה חילוניים ודתיים, אשכנזים וספרדים, שמאלנים רבים, מערכניקים בצד אנשי אגודת-ישראל החרות.

ברחוב הצפירה, שבו גדל החשוד-ברצח, גרים פועלים רבים, מפונים מהעיר העתיקה, בצד תושבים מבוססים, מרצים באוניברסיטה, ואף עולים מארצות-הרווחה, שהתאבכו בשכונה היפהפה.

יונה אברשימי הוא בן למישפחה מסורתית-מתונה, שעברה כשנים האחרונות תהליך של נטייה לכיוון חרדי, ואף עברה לפני שנה להתגורר בבית-זגן הסופר-חרדית. יש לו חמישה

אחים ואחיות, נוסף על יואב ז"ל, שנפל במלחמת יום-הכיפורים. התהליך הזה לכיוון החרדיות בהחלט אופייני לירושלים בשנים האחרונות. יונה אברשימי זכה כהשכלה יסודית ומיקצועית חלקית בלבד.

לפני שנים אחדות נשא אשה בשם רבורה, והשתחרר לפי סעיף 21, עצנים. כמסד לנערות משכבות-המצוקה בעיר. יש להם בת, בת שנתיים, מיטל, והם חיים עתה בנפרד. אשתו חזרה לגור בכית הוריה בשכונת-המצוקה ליד פתח-תיקוה.

הוא שירת כצבא חודשים אחדים בלבד, והשתחרר לפי סעיף 21, עצנים. **יונה דיבר עברית בלבד, שנה ערבים, הערין בכל ליבו את בגין. מכל נקודת-הראות האלה הוא איש-חרות ירושלמי טיפוסי. עם זאת, בשנים האחרונות נקל יונה אברשימי בהשפעה זרה, חרשה לחלוטין, וזוהו דברים שאינם מאסינים את רוב חבריו.**

יונה, שהיה נער-ירושלמי, עברייני-רכוש קטן, ממש דגירקע, עבד כהתנחלות עופרה. "שיקמו" אותם שם. תוצאות השיקום השתקפו ככל הליכותיו והשקפותיו. מחרותניק-של-כיכרות הוא הפך לאומן-של-ממש, כחור שלא נתן לחבריו לסגור את מקלט-הטלוויזיה כשניגנו את התיקוה, צעיר שרץ ללישכת-הגיוס לשנות את סוג-הבראות שלו, כדי שיוכל לשרת במילואים.

גם השינאה שלו הייתה מכוננת

במדינה

העם

ההימנון הגרמני

ביקורו של הקאנצלר בישראל פתח סצעים ישנים, שעדיין לא הגלירו לגמרי

ההימנון הלאומי הגרמני — שצילליו נשמעו פעם ברייך השלישי — נשמע על אדמת-ישראל, הוא החדר באוזני מיליוני הישראלים, שביניהם היו מאות אלפים אשר צלילים אלה הזכירו להם עבר מר ובלתי-ינסכה.

הקאנצלר של קהילת-הברית הגרמנית הגיע לביקור ממלכתי בישראל. ישראל הרישמית קיבלה את פני גרמניה החדשה.

שני בתורים. ההימנון הראשון שצילליו. ההימנון הגרמני מושמעים בישראל, ואין זו הפעם הראשונה שאיש-צמרת גרמני מגיע לישראל. אך זוהי הפעם הראשונה שביקור כזה נערך בימי שילטון הליכוד.

כאשר היה הלמוט קול צריך להגיע לישראל, בשנה שעברה, כטל ביקור בגלל התפטרותו של מנחם בגין. היו שאמרו — ולא לגמרי כבדיחה — שבגין התפטר בגללו. בגין פשוט לא יכול היה לעמוד בחווייתו של קבלת פני ראש-משלה גרמני. זה היה הקש ששבר את גב הגמל, ושדחף אותו להתמוטטות.

יתכן שתיאור זה מוגזם, אך ברור כי היה קשה לבגין לקבל את קול. כי בגין חי כל-יכולו בטראומה של השואה, הרבה יותר מאשר רובם של הישראלים. יריבו טוענים כי היה בכל שמץ של נקיפת-מצפון על כי נטש את ורשה, ואת פקודיו, בהתקרוב הגרמנים אל העיר. פרק זה בחייו של בגין נשאר לוט ערפל, ואצל כמה מוותיקי הבית-דים של ורשה הוא מעורר עדיין מרידות עמוקה.

על כל פנים, אין בעיה כזאת בתקופת צחק שמיר. ראש-המשלה הנוכחי, גם הוא רוויזיוניסט מורשה, עזב את פולין לפני מילחמת-העולם השניה ושהה בארץ-ישראל בימי השואה. הוא גם אדם פחות רגשני, והרבה יותר צנון, מאשר קודמו בתפקיד.

שמיר היה חבר אירגונו של אברהם (גיא"ר) שטרן, כשזה הגיע למסקנה שכראי להתקשר עם גרמניה הנאצית, בעיצומה של מילחמת-העולם, כדי להסתייע בה במאבק נגד הבריטים. היחס של שמיר לגרמניה היה אז — ועל אחת כמה וכמה כיום — ענייני וחסר-רגשות.

מיועז ומיעוז. העיתונאים הגרמניים, שהקדימו את בואו של קול, ושערכו בארץ כתבות-דקע, הופתעו מעוצמת הרגשות האנטי-גרמניים שמצאו כאן. אחד מהם, איש-טלוויזיה, ערך כתבה בגימנסיה חיפאית (תיכונה א') ונדהם ממה שנראה לו כשינאת החלמליים לגרמניה. היה לו קשה לתפוס את המרכזיות של תודעת-השואה בחינוך הישראלי, עם כל התוצאות הנפשיות הכרוכות בכך לגבי יחס הנוער הישראלי לעמי העולם כולם, ולגרמניה בפרט.

האמת היא שכל היחסים בין גרמניה וישראל מתנהלים כיום בשני מישורים, במודע או שלא במודע: המישור הגרמני של היחסים בין ישראל החדשה וישראל החדשה, המישור של היחסים עם גרמניה הריגשי, שהוא עדיין עמוס במיטען של זיכרונות.

המפגינים נגד ביקור הקאנצלר ייצגו, כנראה, מיעוט קטן של הציבור הישראלי. אך גם מי שמתעלמים לגמרי ממישקע העבר אינם אלא מיעות קטן.

* קאנצלר, תוארו המסורתי של ראש-המשלה הגרמני, פירושו מזכיר, לבלר.

כעיקר נגד הערבים והשמאל, לאו דווקא המערך. לכן מוקדמת הפגנת הסיפוק-העצמי של מארגני הסימפוזיון במכון ואן-ליר (שבו עבד אמיל המנוח), שהגוריו לפני שמונה חודשים את הרוצח כ.איש לא שיטתי, שפעל ממניעים תת-מודעים, לא אידאולוגיים.

אמיל: האנטי-תזה

עומת יונה אברשימי, הצבר הירושלמי, בן המישפחה המיד רחית, נולד אמיל גרינצווייג ברומניה, הגיר עם מישפחתו האשכנזית בגיל ששה חודשים לצרפת, ומגיל 6 עד 14 חי בבראזיל. כשהיה בן 15 עלתה מישפחת גרינצווייג ארצה (אחרי שבילו שנה נוספת בצרפת) והשתקעה בחיפה. אמיל סיים את בית-הספר הריאלי היוקרתי בחיפה, שירת בנח"ל מוצנח (בניגוד לפירסומים, לא היה קציין), חי 11 שנים בקיבוץ רביבים, נישא שם לבת-הקיבוץ, ומאוחר יותר התגרש ממנה. לזוג נולדה בת, ניבה, שהיא כיום כבת 5.

אמיל היה איש-אופוזיציה בקיבוץ הניצי, ביתה השני של גולדה מאיר, המשתתף לקיבוץ המאוחד. הוא היה פעיל בש"ח, במקור ואחר-כך בש"י, היה איש שמאל ושלום ראדיקלי ביותר.

לפני שנים אחדות עזב את הקיבוץ, אך נשאר קשור מאוד לחבריו שם, וקיים עימם קשר חברתי הדוק מאוד. הוא עבר לירושלים, סיים תואר שני במתמטיקה ובפילוסופיה, ועבד כחוקר במכון ואן-ליר.

בשנה לפני מותו הכיר אמיל ישראלית שגדלה בארגנטינה, גרשה ואם לשני ילדים, היא נרצחה בשעמד להקים איתה את ביתו.

אמיל היה אנטי-טעם, הקפיד מאוד על הופעתו, אהב קולנוע וספרים, והספריה שלו היתה עשירה ומגוונת. הוא דיבר עברית טובה מאוד, וגם צרפתית, אנגלית ופורטוגלית. בניגוד לאינטלקטואלים ישראלים אחרים, היתה השפה העיקרית שלו — בכל הנוגע לעיסוקו המדעי — צרפתית, ולא אנגלית. רוב ספרי-המדע שלו היו בשפה זו.

קשה לתאר שני אנשים מנוגדים יותר מאשר אמיל ז"ל והחשוד ברציחתו. עם זאת, מוקדם מאוד לקבל גישה ערתית סטריאוטיפית בקיבוץ למעשה. הדברים הרבה יותר סבוכים, ואין ספק שהיו כאן גם מניעים אידיאולוגיים נוקבים, והשפעות שאינן חודרות בדרך כלל לסביבה החברתית של צעירים ירושלמיים, שגדלו כנוער שוליים.

חיים ברעם

החשוד: אוהד הפועל!

פרט פיקאנטי בכיורגאפיה של יונה אברשימי, החשוד ברצח אמיל גרינצווייג, נעלם מעיני רוב העיתונאים שסיקרו את הפרשה, אולי המעדר בקיאות של ממש בהיותו הירושלמי. החשוד איננו אוהד בית"ר, כפי שסיפור-החיים שלו מכתב, ולפי כל הסטריאוטיפים. אברשימי העריץ, אומנם, את ראש-המשלה לשעבר מנחם בגין, והיה איש-חרות מובהק, אבל הוא גם היה אוהד שרוף של הפועל-ירושלים.

הכדורגל שחקן תפקיד גדול בחייו של אברשימי. הוא גדל ברחוב הצפירה, במושבה הגרמנית. ביתו גבל כימעט במיגרש הפועל-ירושלים. כל נערי-הרחוב היו אוהדי הפועל. אברשימי הוא כיום בן 28, וימי נעוריו חפפו את תקופת גדולתה של הפועל, ששלטה בכדורגל הירושלמי במשך 20 שנה.

אברשימי האליל את כוכבי הפועל, אלי בנדימוז, צבי סינגל, ויקי מנצור, ליאון אזולאי וציון תורג'מן. חבריו בשכונה מספרים שגם היום, כשהפועל ירדה מגדולתה ומשקת בליגה השניה, ממשיך אברשימי לאהור את הקבוצה. והו סימפטום מובהק לזיקה שכונתית, שאין לה כל קשר לפוליטיקה. בעבר התחלקה ירושלים לשני מחנות. כל אוהדי הפועל היו מערכניקים, ואנשי בית"ר תמכו בחרות (בירושלים המושג ליכוד אינו קיים. ליכוד, פירושו בגין וחרות).

כיום, מתברחים המומחים, תומכים כימעט כל אוהדי הכדורגל בימין. אפילו איש הפועל, כמו אברשימי, שייך למה שקוראים היום, "המחנה הלאומי", ולא כמיקרה הלך, "להשתקם" ודוקא כהתנחלות הקיצונית ביותר של גוש-אמונים, עופרה אשר המרוץ.